

ușoară dominare (nesemnificativă statistic) a celui conceptual (AP vs CB < 0,04 ; AC vs CB < 0,018). Prin urmare, atât amorsele perceptuale, cât mai ales cele conceptuale au îmbunătățit semnificativ performanțele la proba de identificare perceptivă, comparativ cu condițiile bazale. Rezultatele obținute confirmă prima ipoteză a experimentului, dar o contrazic pe cea de-a doua tocmai prin această superioritate a efectului conceptual față de cel perceptual. Putem oare admite că acest rezultat, care contrazice cea de-a doua ipoteză, constituie o infirmare a datelor obținute în numeroase investigații anterioare studiului nostru? Răspunsul la o asemenea întrebare nu este un lucru tocmai ușor. Desigur, nu e vorba despre o diferență semnificativă între cele două efecte, dar așteptările noastre erau de a obține o diferență semnificativă în sens invers. Credem totuși că, apelând la studii cu rezultate similare, precum și la o analiză calitativă a datelor prezente, putem oferi o interpretare adecvată pentru diferențele constatate.

Mai întâi, trebuie făcută următoarea precizare: consecințele percepției inconștiente a unor itemi (de exemplu, cuvinte) diferă adesea atât calitativ, cât și cantitativ de cele ale percepției conștiente. Această asumție, confirmată de numeroase date experimentale (Marcel, 1980, 1983a, 1983b; Shevrin, Dickman, 1980), o regăsim oarecum similar formulată în teza centrală a postulatului lui Shevrin și Dickman: „Procesele inconștiente urmează legi de organizare diferite de cele ale proceselor conștiente” (*apud Williams et al.*, 1997). Pe de altă parte, este bine știut că majoritatea investigațiilor privind efectul nivelului de procesare a stimulilor asupra performanțelor la probele implicite de memorie au apelat la proceduri ce implică procesări conștiente ale amorsele (vezi subcapitolul 4.4). Prin urmare, compararea rezultatelor acelor studii cu ale experimentului de față, în care am utilizat stimuli subliminali, nu este justificată, deoarece conduce la grave erori interpretative. În consecință, comparațiile trebuie făcute doar în limitele oferite de paradigme experimentale similare.

Pe de altă parte, efectul semnificativ produs de amorsele conceptuale este întărit de o serie de rezultate anterioare. Marcel (1980) susține că percepția inconștientă a unui cuvânt permite, alături de prelucrări perceptuale, și o procesare a semnificației acestuia. Asumția lui vine însă în contradicție cu concluziile cercetărilor de până atunci. Acestea susțin că stimulii percepți inconștient sunt procesați doar la nivelul trăsăturilor fizice. Pentru a-și susține teza, Marcel repetă experimentele din 1980 (Marcel, 1983a, 1983b) și, pe seama noilor date, afirmă că procesele perceptuale inconștiente „rescriu” automat datele senzoriale în toate formele reprezentăționale, inclusiv la cel mai înalt nivel de reprezentare (cel semantic) disponibil organismului. Aceste reprezentări multiple există simultan, nefiind constrânse de capacități limitate de procesare. Beneficiind de resurse cognitive nelimitate, interferența între aceste reprezentări este practic nesemnificativă. Reducerea interferenței diminuează rata dezactivării reprezentărilor amorse, conferind astfel durabilitate fenomenului de amorsaj.

Și mai relevante pentru rezultatele noastre sunt datele furnizate de un alt studiu mai recent (Rhodes *et al.*, 1993). S-a demonstrat că amorsajul conceptual poate modifica